Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) ____________________

   (Name) ____________________

2. (Signature) ____________________

   (Name) ____________________

Roll No. | | | | | | | | |

(In figures as per admission card)

Roll No. ____________________

(In words)

Test Booklet No.

D – 2408

Time : 2½ hours]

PAPER – III

PUNJABI

[Maximum Marks : 200

Number of Pages in this Booklet : **32**

Number of Questions in this Booklet : **26**

Instructions for the Candidates

1. Write your roll number in the space provided on the top of this page.
2. Answers to short answer/essay type questions are to be given in the space provided below each question or after the questions in the Test Booklet itself.

   No Additional Sheets are to be used.
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
   (i) To have access to the Test Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
   (ii) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the question booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
4. Read instructions given inside carefully.
5. One page is attached for Rough Work at the end of the booklet before the Evaluation Sheet.
6. If you write your name or put any mark on any part of the Answer Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. You have to return the Test booklet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall.
8. **Use only Blue/Black Ball point pen.**
9. **Use of any calculator or log table etc. is prohibited.**
10. **There is NO negative marking.**

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. पहले पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए।
2. लघु प्रश्न तथा निबंध प्रकार के प्रश्नों के उत्तर, प्रत्येक प्रश्न के नीचे या प्रश्नों के बाद में दिये हुये रिक्त स्थान पर ही लिखिये।

   इसके लिए कोई अतिरिक्त कागज का उपयोग नहीं करना है।
3. परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी। पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
   (i) प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए उसके कवर पेज पर लगी सील को फाड़ लें। खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें।
   (ii) **कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चैक कर लें कि ये पूरे हैं। दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ / प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले ले। इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे। उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा।**
4. अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें।
5. उत्तर-पुस्तिका के अन्त में कच्चा काम (Rough Work) करने के लिए मूल्यांकन शीट से पहले एक पृष्ठ दिया हुआ है।
6. यदि आप उत्तर-पुस्तिका पर अपना नाम या ऐसा कोई भी निशान जिससे आपकी पहचान हो सके, किसी भी भाग पर दर्शाते या अंकित करते हैं तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित कर दिये जायेंगे।
7. आपको परीक्षा समाप्त होने पर उत्तर-पुस्तिका निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और इसे परीक्षा समाप्ति के बाद अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें।
8. **केवल नीले / काले बाल प्वाईंट पैन का ही इस्तेमाल करें।**
9. **किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है।**
10. **गलत उत्तर के लिए अंक नहीं काटे जायेंगे।**

PUNJABI

PAPER – III

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ – III

NOTE: **This paper is of two hundred (200) marks containing four (4) sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.**

ਨੋਟ : ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੋ ਸੌ (200) ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਖੰਡ ਹਨ। ਪਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ।

SECTION - I

ਖੰਡ – I

Note : This section contains five (5) questions based on the following paragraph. Each question should be answered in about thirty (30) words and each carries five (5) marks.

(5x5=25 marks)

ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪੰਜ (5) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਤੀਹ (30) ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੰਜ (5) ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ।

(5x5=25 ਅੰਕ)

ਆਤਮ-ਕਥਾ, ਯਾਦਾਂ (memories), ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ ਅਤੇ ਪੱਤਰ, ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਅਚੇਤ ਮਨ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਉਲੀਕਦਾ ਹੈ। ਆਤਮ-ਕਥਾ ਅਤੇ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਹੀ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਹੱਤਵ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੇਖਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗਿਆਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘੱਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਲੇਖਕ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੀਆ ਹਨ। ਆਤਮ-ਕਥਾ ਲੇਖਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕ੍ਰਮਬੱਧ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਆਤਮ-ਚਿੰਤਨ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਤੇ ਮਹੱਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ ਜਾਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤਿਗਾਮੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿਕੋਣ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਜ਼ੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਬਹੁਮੁੱਲਾ ਗਿਆਨ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਾਮਈ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਨੇੜਤਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਦ-ਪਰੰਪਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ ?

2. ਆਤਮ-ਕਥਾ ਦੀ ਰੂਪਾਕਾਰਕ ਪਛਾਣ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ ?

3. ਆਤਮ-ਕਥਾਤਮਕ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਮੁਖ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰੋ ?

4. ਆਤਮ-ਕਥਾ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀਨ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

5. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ-ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਉਲੇਖ ਕਰੋ ?

SECTION - II

ਖੰਡ – II

Note : This section contains fifteen (15) questions each to be answered in about thirty (30) words. Each question carries five (5) marks.

(5x15=75 marks)

ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ (15) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਜ (5) ਅੰਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਤੀਹ (30) ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ।

(5x15=75 ਅੰਕ)

6. ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਉਚਾਰਨ ਅੰਗ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਦਸੋ ?

7. ਟਿੱਪੀ, ਬਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੱਧਕ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਨਿਯਮਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ ?

8. ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਠਾਨ ਦਾ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ ।

9. ਪ੍ਰਸਿਧ ਲੋਕ–ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ?

10. ਰੂਪ ਅਤੇ ਰੂਪਾਕਾਰ ਦਾ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ?

11. ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਸਬੰਧ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ?

12. ਨਾਟਕ ਦੇ ਖੇਡ-ਪਾਠ ਅਤੇ ਲਿਖਤ-ਪਾਠ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

13. ਰੇਖਾ-ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪਾਕਾਰਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਲਿਖੋ ?

14. ਜੰਗਨਾਮਾ ਕੀ ਹੈ ?

15. ਗ਼ਜ਼ਲ ਅਤੇ ਨਜ਼ਮ ਵਿਚਲਾ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ ?

16. ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?

17. ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਲੋਕ–ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?

18. ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ–ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਧੁਨੀ–ਸਿੱਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ ?

19. 'ਅਲਾਹੁਣੀਆਂ' ਕਾਵਿ-ਰੂਪਾਕਾਰ ਕੀ ਹੈ ?

20. ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ?

SECTION - III

ਖੰਡ – III

Note : This section contains five (5) questions of twelve (12) marks each. Each question is to answered in about (200) words.

(12x5=60 marks)

ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਪੰਜ (5) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਰਾਂ (12) ਅੰਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸੌ (200) ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ।

(12x5=60 ਅੰਕ)

21. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੁਰ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ?

22. ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਭਰਵੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ?

23. ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ?

24. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਾਰੀ-ਕਾਵਿ ਦੇ ਮੁਖ ਸਰੋਕਾਰ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?

25. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਖੋਜ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ?

SECTION - IV

ਖੰਡ – IV

Note : This section consists of one essay type question of twenty (20) marks on any of the given topics and one question on practical criticism of twenty (20) marks. Both are to be answered in 500 words each.

(20x2=40 marks)

ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਵੀਹ (20) ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬਾਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਵੀਹ (20) ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿਹਾਰਿਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਦਾ ਉੱਤਰ 500 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ।

(20x2=40 ਅੰਕ)

26. (ੳ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ <u>ਇਕ</u> ਤੇ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ:

ਪੰਜਾਬੀ ਧੁਨੀ-ਵਿਉਂਤ

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚਣੌਤੀਆਂ

ਜਾਂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਮਹੱਤਤਾ

ਜਾਂ

ਮੱਧਕਾਲ ਅਤੇ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿਧਾਰਾ

ਜਾਂ

ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ

(ਅ) ਕਿਸੇ ਇਕ ਦਾ ਵਿਹਾਰਕ ਅਧਿਐਨ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ:

ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ।
ਕੂੜੁ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ।
ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ।
ਆਧੇਰੇ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ।
ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਦੁਖੁ ਰੋਈ।
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਨਿ ਬਿਧਿ ਗਤਿ ਹੋਈ।

ਜਾਂ

ਮੇਰੇ ਗੁਰਦੇਵ ! ਜੇ ਓਦੋਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਭੀਲ ਬੱਚਾ ਸਮਝ ਕੇ
ਮੇਰਾ ਅੰਗੂਠਾ ਕੱਟ ਦਿੰਦੇ
ਤਾਂ ਕਹਾਣੀ ਹੋਰ ਸੀ...

ਪਰ ਐੱਨ.ਸੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ
ਤੁਸਾਂ ਬੰਦੂਕ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਤਾਂ ਆਪ ਦੱਸਿਆ ਸੀ
ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉੱਤੇ
ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਭੀੜ ਬਣ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਕੀਕਣ ਟਾਰਗਿਟ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਧਾਰ ਕੇ
ਤੇ ਘੋੜਾ ਨੱਪ ਦੇਣਾ ਹੈ...

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਭੀੜ ਆਈ ਹੈ
ਮੇਰੇ ਗੁਰਦੇਵ !
ਆਪੂੰ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਦਰਯੋਧਨਾਂ ਸੰਗ ਜਾ ਖਲੋਤੇ ਹੋ
ਪਰ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡਾ ਚੱਕਰ-ਵਯੂਹ
ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਕਾਰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ
ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਵਾਰ ਅੰਦਰ ਹੀ
ਹਰ ਘਣਚੱਕਰ ਦਾ
ਚੁਰਾਸੀ-ਚੱਕਰ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ
ਹਾਂ, ਜੇ ਬਾਲ ਉਮਰੇ ਹੀ, ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਭੀਲ ਬੱਚਾ ਸਮਝ ਕੇ
ਮੇਰਾ ਅੰਗੂਠਾ ਕੱਟ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਕਹਾਣੀ ਹੋਰ ਸੀ...

ਜਾਂ

ਰਾਜਨੀਤੀ, ਸਮਾਜ, ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮੂਲ ਸਮੱਸਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤਕ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਨੂੰ ਜੂਝਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਕਿਰਤਾਂ ਆਪਣੀ ਰਚਣਾ ਦੇ ਕਾਲ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੀਤਦੀਆਂ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਬਾਕੀ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਾਂਗ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਟੀ.ਐੱਸ. ਈਲੀਅਟ ਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਨਵੀਂ ਰਚਨਾ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵੀਂ ਗਹਿਰਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬੀਤ ਕੇ ਭੂਤ ਕਾਲ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਤਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾ ਉਸ ਯੁਗ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਤਤਕਾਲੀਨ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਖਿਆਤਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

FOR OFFICE USE ONLY							
Marks Obtained							
Question Number	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**
1		26		51		76	
2		27		52		77	
3		28		53		78	
4		29		54		79	
5		30		55		80	
6		31		56		81	
7		32		57		82	
8		33		58		83	
9		34		59		84	
10		35		60		85	
11		36		61		86	
12		37		62		87	
13		38		63		88	
14		39		64		89	
15		40		65		90	
16		41		66		91	
17		42		67		92	
18		43		68		93	
19		44		69		94	
20		45		70		95	
21		46		71		96	
22		47		72		97	
23		48		73		98	
24		49		74		99	
25		50		75		100	

Total Marks Obtained (in words) ....

(in figures) ....

Signature & Name of the Coordinator ....

(Evaluation) Date ....